

Kényvismertetés - A Szent István csatahajás

Hozzáadta: zsozsi

2004. október 23. Szombat 10:59

Utolsó frissítés 2007. szeptember 26. Szerda 22:48

Gyermekeim ismerik az érdeklődésem, hobbyim, ezért megleptek karácsonyra egy kényvvel. A kényv mindig szép ajándék, de ennek kényvénél senki nem, mivel a címme:

Balogh Tamás-Csepregi Oszkár

A SZENT ISTVÁN CSATAHAJÁS

és a csatahajásról rövid története

GENERAL PRESS KIADÁS Megjelent 2002-ben

Ezt a kényvet szeretném röviden bemutatni, ajánlva az érdeklődőknek.

Az első részben a csatahajás kialakulásáról, felépítéséről, a hadiflottában elfoglalt helyéről olvashatunk.

A csatahajás a legnagyobb kaliberű tüzérséggel és a legerősebb páncélzattal ellátott, 30 000-60 000 tonna vízszorítási hadihajás. A kényvben az alakzatok kényvkezeiben felvonulási csatahajás feladata a tengeri csaták eldöntése volt. Nagyteljesítményű gőzturbinás, majd olajtüzérséggel hajtású muveik révén elérhető nagy sebességű nagy teljesítményű bevetésvető tetteket, a gyökereket a repülőgépek hordozásának és a rakéták megjelenéséig a flottacsapásmaró erőknek tekintették. Ezért a csatahajás az egyes flották hajásnemei között az első helyen állt.

A tengeri hajás eredetileg alárendelt szerepet játszott, a csatahajás segítő feladata a gőzhajtásban. A gyorsan fejlődő csatahajás nagy méreteik miatt kényvű cölöpöt nyújtottak a tengeralfeljárás és a repülőgépek támogatásának. A valaha épített legnagyobb csatahajás a 72 800 tonnás YAMATO és a MUSASHI volt. Egyenként kilenc 46 centiméteres ágyúval szerelték fel őket, melyek mindkettő elsüllyedt a repülőgépek hordozásáról felszállás repülőgépek torpedó- és bombatalálatok következtében. (id. m. 9. old.)

A csatahajás főbb jellemzői a XIX. század végére, a XX. század elejére alakultak ki. Ezek: a fegyverzet, a páncélzat, felépítés és a meghajtás. A csatahajás egyes nyelvekben meghonosodott elnevezése (angol: battleship, olasz: nave da battaglia, német: Linienschiff) is utal arra, hogy elmozdításuk a sorban felvonulási, az ellenségre azonos oldalról támadást jelent. A fegyverzet sorban hajás kb. alakult ki. A fegyverzet felépítését a HMS VICTORY jelentette. A robbanásveszélyes fegyverzet fejlődése ellen a fahajások továbbra is voltak, ezért páncélzat (n. v. elhelyezésével védekeztek. Az első ilyen tervezett hajás a francia GLOIRE (1859) volt, amely a vitorlákon kívül a víz alatti borították. Nagy-Britannia ezt nem szerezte meg, a víz alatti test mindkét oldalát 120 mm-es páncéllemezekkel VARRIOR vitorlás gőzvetést, melyet a BLACK PRINCE kényvetett. A spanyolok sem maradhattak ki ebből a versenyből, 1861-ben építették a NUMANCIA.

A kényvetező forradalmi hajás a forgatható íróvektorony megjelenése volt. Az észak-amerikai polgárháborúban (1865) a Chesapeake-folyónál a páncélos hajás csapott íróssze: a Merrimackból épített CSS VIRGINIA a dőlő oldalán, míg az északiakat a svéd John Ericsson tervei alapján épített USS MONITOR kényvetette (1862. 03. 09.). A

VIRGINIA Ágyái (köt oldalon 5-5) még hagyományosan voltak elhelyezve, míg a MONITOR köt Ágyait egy forgatható toronyba helyezte a tervező (Átletadó Coles angol kapitány volt). A haját csak gozóp hajtotta. Ezeknél jelent meg eloszár az elozokban említett négy kávetelmény: fegyverzet (forgatható IÁvegtorony), páncélat (mindköt hajás vasbá ÁpÁlt), felépítés (a VIRGINIA ferde páncélatjár Ás a MONITOR s-k, alacsony páncélatfedélat lepartantak a IÁvedékek), Ás a meghajtás (mindköt haját csak gozóp hajtotta).

A kávetkező IÁpás ezeknek az Á-tásoknak az alkalmazása volt. 1862-ben elkészült az első vitorlázat nélküli csatahajás, az angol DEVASTATION. A forgatható Ágyatorony nehezen terjedt el (valászu oka, hogy sok vörtes hajás volt, Ás nem akarták lebontani), ezért a jobb kávetés Árdekében a forgatható oldallÁvegeket a páncélat megerősése mellett páncélatzott termekben Ágynevezett "kazamatákban" helyezték el.

Megjelent viszont a dÁfoorr, vagy májskap a vÁgásarkantyó, mely a kósbó hajás jellegzetes formÁjt adta. Ezt a vÁgásarkantyó Tegetthoff admirális remékül hasznÁlta, amikor a lissai ÁtkÁzetben 1866. 07. 22-én dÁfoorrÁval elsullyesztette az olasz RE D'ITALIA-t.

A kósbók sorÁjn tovább tisztult a forma, csÁkkent a IÁvegek száma, de nőtt az urmÁretük. A IÁvegeket forgatható toronyba helyezték, egy toronyba kettőt. A fedélatet a IÁvegtornyok uralták, minden tárgy, felépítmÁny elhelyezés Ás a cÁt szolgálta, hogy minél nagyobb kávetési szÁgÁk legyen. Ezen szempontok alapÁjn 1906-ban megÁpÁlt az a DREADNOUGHT, mely egycsapásra korszerűtlenné tette az eddig ÁpÁlt haját. HátrÁnya az volt, hogy csak nagy urmÁretű IÁvegekkel rendelkezett, melyek hamar elhasznÁltdak, kb. szÁj IÁvÁs utÁjn cserÁlni kellett. Ezért a kialakított hajás-puson vÁltoztattak, Ás felszerelték kÁzpes urmÁretű IÁvegekkel is. A továbbfejlesztett vÁltozatok egÁszen a májodik vilÁghÁború vÁgÁig meghatÁróak voltak a flottákban. Legismertebb tápusuk a csatacirkÁlÁs NÁhÁny ismert név: angol PRINZE OF WALES, KING GEORGE V., NELSON, RODNEY, a német BISMARCK, TIRPITZ, a francia RICHELLIEU, CLEMENCEAU, a japÁn YAMATO, MUSASHI Ás az amerikai MISSOURI. Napjainkar elvesztékek jelentősÁgÁket, szerepÁket az anyahajás Ás a tengeralattjárás vették Át.

A májodik rÁsz a SZENT ISTVÁN csatahajás tártÁnetÁvel foglalkozik.

A kiegyezés (1867) Ausztria Ás Magyarország kÁzÁs ÁgyÁnek nyilvánÁtotta a kÁlÁgyet, a hadÁgyet Ás a kÁltsÁgeinek fedezés Ás mártÁkÁig a páonzÁgyet. A kiegyezés utÁjn még sokÁig, háÁr a kÁltsÁgeket kÁz viselték, a haditengerÁszet elnevezés Á "csÁszÁri-királyi" (K.K) volt. 1889-ben kelt legfelsőbb leirat vÁltoztatta ezt "csÁszÁri Ás kirÁlyi" (K. u. K) megnevezésre. Az Ás kÁztosÁs az egy uralkodás vezette kÁt orszÁgra, a kÁt orszÁ tulajdonÁjn IÁvore utalt. Ez azért is fontos volt, hogy az idokÁzben nehezen megindulÁs flottafejlesztÁsbol magyar illetésÁgu hajásgyÁrak is kapjanak megrendelés, ne csak beszálltÁk legyenek (mai fogalommal fávÁllalkozás legyen).

Az angol DREADNOUGHT megjelenés utÁjn tább hatalom is kÁvette Anglia páldÁjt, Ás ilyen tápusó hadihajás ÁpÁtÁsÁt kezdte. A nagy kaliberu (30,5 Ás 34,5 cm) IÁvegeket tább páncéltoronyban helyezték el, melyeket a legvÁltozatosab elrendezésben kombinÁltak. Az 1910-es Ávektól kezdve a IÁvegtornyokat kÁrÁlag a kÁzÁpvnalban helyezték. Az OsztrÁk-Magyar Monarchia tervezett hajásosztÁlyÁnak, a VIRIBUS UNITIS osztÁlynak IÁvegelrendezés ÁjdonsÁgnak szájmÁtott, mivel elÁl-hÁtul kÁt-kÁt IÁvegtoronyban az eddig alkalmazott kÁt IÁveg helyett három IÁveget helyeztek. A IÁvegtornyok egymás felett voltak, Ágy az alsóbb elhelyezés Ás nem akadÁlyozta a felső kávetés Ás a kávetési szÁgÁk 320 fok volt, tehát a 12 nehÁzIÁvegből egyszerre tudtak ÁssztÁzet leadni. A 30,5 cm-es IÁvegeket a Skoda gyÁr szÁlltÁtta. A kószÁlo csatahajás kbÁ hÁrmat (VIRIBUS UNITIS, TEGETTHOFF, PRINZ EUGEN) a Stabilimento Tecnico kószÁtett, míg egy (SZENT ISTVÁN) elkószÁtÁs Áre a magyar Danubius Hajás- Ás GÁpgyÁr Rt. kapott megÁzást.

A SZENT ISTVÁN csatahajás ÁpÁtÁsÁvel, valamint első harci bevetés Án bekÁvetkezett elsullyedés Ável foglalkozó továbbiakban a kÁnyv. Ezeket nem ismertetéom, az Árdekélok olvassák el KrÁmli MihÁlynak a HadtÁrtÁnelmi KÁzlemÁnyekben megjelent ismertetőt (irodalomjegyzÁkben megadva). Itt csak annyit, hogy harci feladatra kifutva kÁt olasz torpedásveto keresztelte az ÁtÁjt. Fogalmuk sem volt, milyen hajáskkal találkoztak az olasz MAS-ok (torpedásveto), de háború IÁvÁn kiltték a torpedáskat, melyek pont a SZENT ISTVÁN-t találták el. A találát idopontja

1918. június 10., hajnali 3 óra 30 perc. A találat után még árkig a vízben úszott. Megpróbálták vontatni, de sikerülte olyan súlyos volt, hogy felhagytak a kísérlettel. 1918. június 10-én reggel 6 óra 12 perckor hullámsírral járta meg a tenger, magával a vízbe 4 tisztet és 85 matrózt. Az 1087 fős személyzetből csak a SZENT ISTVÁN mai orzói. Ennek sokkizgalmasabb a káinyv befejező, harmadik része, ugyanis a szerzők közül Csepregi Oszkár tevélegesen is részt vett az elsüllyedt SZENT ISTVÁN csatahajó felkutatásában.

A káinyv belső csatornákon izgalmas filmeket nézhetünk, melyekre ezen a honlapon is felhívjuk figyelmünket. Az ilyen expedícióknak az izgalmon, vízrázkóson, leváltáson kutatáson túl egyetlen nehézsége van, ez a finanszírozás. Csak csodálni lehet ennek a kis csapatnak a lelkesedését és főleg a kitartását, hogy legyőzve az akadályokat, véghezvitték sok titkon reménykedő tengerész álmát: tisztázták a hajó pusztulásának pontos részleteit, rajzokat, filmet készítették a hajóról.

Magyar kezdeményezésre a horvát Állam a hajót hivatalosan tengerésztemetővé, valamint első világháborús hősi emlékművé nyilvánította.

Bőve poraikra!

Irogalomjegyzék:

- Hadtörténelmi Közlemények 2000/I KR. MLI MIH. LY: Az S. M. S. "SZENT ISTVÁN"
- Hadtörténelmi Közlemények 2001/I KR. MLI MIH. LY: MAGYARORSZÁG ÉS A CS. KIR. HADITENGERESZ MEGRENDELÉSÉNEK KVÁTA SZERINTI MEGOSZTÁSA
- <http://www.militaria.iif.hu/kozlem.htm> Hadtörténelmi Közlemények
- <http://www.stile.coventry.ac.uk/cbs/staff/beece/ahnavy/index.htm> K.u.K. hadihajók ismertetője angol
- <http://www.skpu.hr/podaci/izlozbe/12.html> horvát nyelvű, sok téma
- <http://www.geocities.com/Pentagon/Bunker/5294/main.html> Tegetthoff osztály, a Szent István elsüllyedése, elhelyezkedése a tengerfenéken angol
- <http://worldatwar.net/chandelle/v1/v1n2/adriatic.html> tábbek között a Szent Istvánt elsüllyesztő MAS 15 és a K.u.K. L135 típusjelű tengerészeti repülője angol
- <http://homepages.fh-giessen.de/~hg6339/index.htm> haditengerészeti evolúciójára erre mondják: KIR. LY! angol
- <http://www.oz.net/~markhow/pre-dred/dreadnought/elotti> tápusok ismertetője angol
- <http://meltingpot.fortunecity.com/maldives/738/> predreadnought miniatúra
- <http://www.btinternet.com/~philip/torps.htm> a torpedó evolúciójára angol (feltalálójára osztják tengerésztiszt)
- <http://www.geocities.com/Pentagon/6946/index.html> Kovács Péter K.u.K modelltervek forgalmazója
- <http://www.navalships.org/ussmonitor.html> USS Monitor webcím
- <http://www.cwc.lsu.edu/cwc/links/cwinfo3.htm> USA civil war webhelyek

Â